

UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

Utbildningsvetenskapliga fakulteten

Klas Eriksson

Handläggare

klas.eriksson@gu.se

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

diarienummer U2024/01680

Yttrande gällande betänkandet *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)*

Göteborgs universitet har beretts möjlighet att inkomma med yttrande gällande betänkandet *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)*. Ärendet är handlagt av Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet i samråd med vicerektor Pauli Kortteinen.

Göteborgs universitet har tagit del av utredningen och vill framhålla att det är en gedigen och väl underbyggd utredning som på ett utmärkt sätt belyser folkbildningens historia och utmaningar. Utredarens huvudförslag för folkbildningens framtida styrning ger goda förutsättningar för en fortsatt livskraftig och väl fungerande folkbildning.

En utgångspunkt för utredningen är att utbildning och delaktighet i samhället är bra för individ och samhälle och i det avseendet är folkbildningen unik då den kan bidra med något andra inte kan. Slutsatsen blir följaktligen att staten ska värna folkbildningen, samtidigt som den ska se till att pengarna används på rätt sätt. De förslag utredningen lägger fram avses bidra till att folkbildningen kan stärka sitt arbete för att värna och utveckla demokratin.

Göteborgs universitet lämnar nedanstående kommentar på utredningen avseende modellen för styrning och fördelning av statens bidrag till folkbildningen (14.3, 14.4).

Bakgrund

Göteborgs universitet är huvudman för studieförbundet Folkuniversitetet, stiftelsen Kursverksamheten vid Göteborgs universitet. Göteborgs högskola deltog i bildandet av organisationen i mitten av 1930-talet med syfte att sprida akademiens kunskaper till en bredare allmänhet.

Göteborgs universitet har starka band till folkbildningen, inte minst genom att vara ett av de fem lärosäten som är knutna till Folkuniversitetet. Universitetet grundades dessutom som ett folkbildande alternativ till lärosätena i Uppsala och Lund. Göteborgs universitet deltar i den

pågående nationella forskarskolan för lärare i folkhögskola och är värd för forskningsmiljön "Bildningspraktiker i utbildning och samhälle (BUS)", som bland annat bedriver forskning om folkbildning.

Bibehållen självförvaltning

Göteborgs universitet ser positivt på förslaget att behålla självförvaltningsmodellen. Vi tolkar detta som en strävan efter att säkerställa folkbildningens framtida roll som en autonom bildningsinstans i det svenska samhället. Göteborgs universitet tillstyrker utredningens huvudförslag (14.3) att behålla självförvaltningsmodellen för folkbildningen. Med de förändringar och kompletteringar som utredningen föreslår finns alla förutsättningar att den nuvarande konstruktionen fortsatt ska vara effektiv och ändamålsenlig.

Göteborgs universitet ser folkbildningen som en central del av civilsamhället som i sin tur är en central del av demokratin. Utmärkande för civilsamhället är att det är en arena som är skild från staten och marknaden. Utredningens huvudförslag ger goda förutsättningar för att det förhållandet kan bestå. Utredningens föreslagna mål för folkbildningen förutsätter, precis som de tidigare, att folkbildningen har en stor frihet att själv forma och styra verksamheten.

Det är också glädjande att utredningen framhäver folkbildningens betydelse som en central del av den konstnärliga utbildningskedjan, vilket är av stor vikt för Göteborgs universitet, som har en framstående konstnärlig fakultet. Vidare välkomnar vi utredningens tydliga stöd för principen om armlängds avstånd inom statens folkbildningspolitik.

Utredaren beskriver flera risker med det alternativa förslaget, att överföra Folkbildningsrådets uppgifter till en myndighet. Staten bör inte utöva direkt styrning av folkbildningens verksamhet, vilket utredaren också framhåller. Därutöver finns risk för en mer detaljerad styrning och reglering som i sig inte skulle leda till en utvecklad eller mer effektiv verksamhet. Vi vill också påpeka att folkbildningen är ett eget kunskapsfält som kräver specifika kompetenser. Detta behov skulle vara svårare att tillgodose inom ramen för en myndighet med olika ansvarsområden.

En viktig fråga gäller de olika modellerna för förvaltning av folkbildningen, där självförvaltningsmodellen som gällt sedan 1991 är det mest trovärdiga alternativet. Att flytta över förvaltningen till andra myndigheter skulle innebära ett betydande kunskapsbortfall och riskerar öka de resurser som läggs på förvaltning och kontroll till men för själva folkbildningsverksamheten.

Det finns även ett stad-landsbygdsproblem, frågan om geografisk spridning. På mindre orter kan folkbildningen vara det enda som står för ett kulturutbud. Här spelar studieförbund och folkhögskolor en viktig roll som utförare, organisatör och erbjudande av arenor. Det är därmed viktigt att dessa bibehålls då många lågutbildade finns just på landsbygden.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis tillstyrker Göteborgs universitet utredningens förstahandsförslag (14.3) och avstyrker utredningens alternativa förslag (14.4). Vidare välkomnar vi utredningens tydliga stöd för principen om armlängds avstånd inom statens folkbildningspolitik.

Akademisk frihet är en grundprincip vid svenska lärosäten, och vi vill understryka vikten av att motsvarande frihet inom folkbildningen bevaras. Vi ser risker i förslag som kan hota denna frihet, exempelvis att ersätta folkbildningens demokratisyfte med ett absolut demokrativillkor.

Förslaget om att införa en ny målstruktur och indikatorer riskerar att leda bort från folkbildningens frihetliga tradition och föra verksamheten i en mer instrumentell riktning. En stor del av utredningen handlar om kontroll och granskning. Att bidragen till folkbildningen används på rätt sätt är viktigt för legitimiteten. De stora fokus som läggs på kontroll och återtagande av bidrag kan leda till en försiktighetskultur som motverkar ambitionerna att nå nya grupper.

Vi framhåller därför vikten av att fortsatt främja samverkan mellan forskning och utvärdering, vilket hittills präglat Folkbildningsrådets arbete. En sådan samverkan har bidragit till en bredare förståelse för folkbildningens samhällsvärde, bortom snäva målformuleringar.

Med vänliga hälsningar

Christina Osbeck, dekan, Utbildningsvetenskapliga fakulteten

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: Christina Osbeck
TITEL, ORGANISATION: Dekan, Utbildningsvetenskapliga fakulteten
TID: 2024-12-09 17:07:41 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Göteborgs universitet
IDENTIFIKATIONS-ID: _c44cb379-aae5-4dd7-a0c2-d9405d87bd26

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2024-12-09 17:07:46 +01:00
Ref: 1836231
www.gu.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)